

RUBRIEK 2: COHESIE EN WAARDEN
Fonds voor justitie, rechten en waarden

BEVOEGDE ACTOREN BINNEN DE EUROPESE INSTELLINGEN

Europese Commissie	DG Migratie en Binnenlandse Zaken
Raad van de EU	Raad Justitie en Binnenlandse Zaken
Europees Parlement	Commissie Cultuur en onderwijs

INHOUD

Context van het initiatief	Voorstel voor de volgende generatie van de programma's 2021-2027 en meer bepaald voor de toekomst van het Europa voor de Burger-programma incl. het Europa voor de Burger Contactpunt Vlaanderen. Oprichting van het fonds voor justitie, rechten en waarden is een nieuw EU-instrument dat uit twee financieringsprogramma's bestaat: het programma rechten en waarden ter bevordering van gelijkheid en rechten enerzijds en het programma justitie ter bevordering van de ontwikkeling van een Europese rechtsruimte anderzijds.
Doelstellingen van het initiatief	<p>Om de gemeenschappelijke Europese waarden en rechten te bevorderen, heeft de EU een aantal instrumenten gecombineerd in een samenstelling van wetgeving, beleid en financiering. Met name tonen de volgende financieringsprogramma's een sterke maatschappelijke focus en een duidelijk verband met de Europese waarden: het programma Rechten, gelijkheid en burgerschap, het programma Europa voor de burger en het programma Justitie.</p> <p>Het Europa voor de Burger-programma (2014-2020) is een gecentraliseerd Europees subsidieprogramma, opgezet ter ondersteuning van diverse activiteiten en organisaties die een actief Europees burgerschap bevorderen. Centraal staat het bevorderen van debat, reflectie en samenwerking op het gebied van herdenken, Europese integratie en geschiedenis. Daarnaast wil het programma de participatie in het Europese democratische proces stimuleren. Het programma ondersteunt projecten die Europese burgers meer inzicht geven in Europese beleidsprocessen en projecten die bijdragen aan een grotere betrokkenheid en vrijwilligerswerk op Europees niveau.</p> <p>De overkoepelende doelstelling van het fonds voor justitie, rechten en waarden bestaat erin open, democratische en inclusieve samenlevingen te ondersteunen. Het fonds beoogt de burgers te emanciperen door rechten en waarden te beschermen en te bevorderen door middel van de verdere ontwikkeling van een Europese rechtsruimte.</p> <p>In het programma Rechten en Waarden voor de periode 2021-2027 zullen twee bestaande programma's worden samengebracht: het programma Rechten, gelijkheid en burgerschap (REC, Rights, Equality and Citizenship), en het programma Europa voor burgers (Europe for Citizens). Het nieuwe programma beoogt bij te dragen aan de bescherming en stimulering van</p>

	de fundamentele rechten en de waarden, zoals deze in het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn benoemd, mede door het ondersteunen van maatschappelijke organisaties gericht op het behouden van open, democratische en inclusieve samenlevingen. Om deze algemene doelstelling te bereiken, beoogt het voorstel gelijkheid en rechten te bevorderen, de betrokkenheid van en deelname aan het democratisch leven te bevorderen en geweld te bestrijden.
Beleidsopties	Het voorstel stelt een nieuw fonds voor met twee programma's: Rechten en Waarden en Justitie. Het voorgestelde budget bedraagt 947 mio EUR voor 7jr, 642 mio EUR het programma Rechten en Waarden en 305 mio EUR voor Justitie. Het nieuwe instrument bundelt kleinschalige programma's met verwante doelstellingen en begunstigden om de doelmatigheid en de efficiëntie van het EU-optreden te verbeteren. De structuur van het instrument is gebaseerd op synergie tussen de huidige programma's, maar laat ruimte voor beleidsspecificiteiten. Op basis van de ervaringen met de vorige generatie programma's zal de uitvoering worden gestroomlijnd om de kostenefficiëntie te vergroten en de administratieve lasten te verlagen, bijvoorbeeld door het aantal onderliggende financiële transacties te verminderen.
Verwachte effecten van het initiatief	Financiering en opleiding, mogelijks ook een uitbreiding van het bestaande contactpunt Vlaanderen Europa voor de Burger. Het contactpunt begeleidt subsidieaanvragers met advies en ondersteuning en maakt het programma lokaal kenbaar.
Soort initiatief	Verordening
Verdragsartikel	Het voorstel is gebaseerd op artikel 16, lid 2, artikel 19, lid 2, artikel 21, lid 2, artikel 24, artikel 167, lid 5, en artikel 168 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). De combinatie van deze artikelen is nodig om de beleidsmaatregelen die worden ontwikkeld en uitgevoerd in het kader van de huidige programma's te kunnen blijven ondersteunen. Het is niet de bedoeling de activiteiten uit te breiden tot nieuwe beleidsterreinen. De combinatie van artikelen is nodig om de algemene doelstellingen van het programma volledig te kunnen verwezenlijken en de financiering te vereenvoudigen en doeltreffender te maken. Deze grondslag maakt het een medebeslissingsdossier.
EU-regelgeving	Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot vaststelling van het programma Rechten en waarden" COM(2018)383

TIMING

publicatie voorstel	30 mei 2018
Behandelend Voorzitterschap	Oostenrijk (juli – december 2018)

CONSULTATIE DOOR DE EUROPESE COMMISSIE OVER HET INITIATIEF

Openbare raadpleging	Feedback over het Commissievoorstel: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2018-383_en Looptijd van de openbare raadpleging: 30.05.2018 - 07.08.2018
Routekaart	nvt

Aanvangseffectbeoordeling	Het impactassessment werd samen met het voorstel gepubliceerd.
Voorstel van regelgeving en effectbeoordeling	SWD(2018) 291 final Subject: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EXECUTIVE SUMMARY OF THE IMPACT ASSESSMENT Accompanying the documents <ul style="list-style-type: none"> • Proposal for a Regulation establishing the Rights and Values programme • Proposal for a Regulation establishing the Justice programme • Proposal for a Regulation establishing the Creative Europe programme.

BEVOEGDE ACTOREN BINNEN VLAANDEREN

Trekkend minister	Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Media en Brussel
Trekkend beleidsdomein	Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media Departement Cultuur, Jeugd en Media
Betrokken ministers	Momenteel Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding en Geert Bourgeois, Minister-president. Voor het vervolgprogramma hangt alles af van de finale aanneming en is het dus mogelijk dat er ook andere ministers bij betrokken worden.
Betrokken beleidsdomeinen	BELEIDSDOMEIN KANSELARIJ EN BESTUUR Departement Kancelarij en Bestuur, Agentschap Binnenlands Bestuur

VLAAMSE ANALYSE VAN HET VOORSTEL

Juridisch

Vlaamse bevoegdheid	
Vlaamse rechtsinstrumenten	Het gaat om een verordening; er hoeft geen Vlaamse regelgeving gewijzigd te worden.

Beleidsmatig

Huidig beleid	In grote lijnen zou er ingestemd kunnen worden met het gekozen alternatief uit het voorstel van de Commissie. Toch graag bezorgdheid aandragen voor de inhoudelijke invulling van het programma en het toekomstige contactpunt, dat is nog zeer vaag omschreven is in het voorstel zoals het nu voorligt. Het contactpunt Europa voor de Burger heeft toch al zijn nut bewezen: o.a. via de begeleiding lokale projecten, het aanreiken van partneraanvragen, begeleiding naar een kwalitatieve subsidieaanvraag, verduidelijking van de programmaprioriteiten... De dienstverlening zou toch in de mate van het mogelijke op dezelfde manier kunnen verder gezet worden. Wordt het een contactpunt voor alle subsidielijnen van het nieuwe programma of enkel voor burgerschap? -graag duidelijkheid over de projectsubsidies -de doelgroepen (overheden en maatschappelijke organisaties) zouden grosso modo dezelfde blijven.
---------------	---

	<p>Ten opzichte van het vorige programma (2007-2013) was er een daling van het totale budget. Het budget daalde van 215 miljoen euro naar 164 miljoen euro voor een periode van 7 jaar.</p> <p>De thematiek van Europa voor de Burger nog nooit zo actueel: euroscepticisme, solidariteit in tijden van crisis, problematiek rond migratie, de toekomst van Europa. In de eerste jaren van het huidige programma waren er zeer veel projectaanvragen maar door het lage budget was het slaagkanspercentage zeer laag. Een verhoging van het budget in een volgende periode is noodzakelijk zodat het aanbod van de projecten overeenstemt met het budget.</p>
Vlaamse context van het initiatief	<p>Het is gebleken dat het Europa voor de Burger programma een belangrijke rol heeft gespeeld als enige EU-programma dat rechtstreeks op de burgers is gericht en hen erbij betreft door middel van een bottom-upaanpak. België heeft als lidstaat drie contactpunten voor het bestaande programma. Op die manier staat elk dicht bij de gemeenschap, de lokale potentiële aanvragers. De bestaande contactpunten zijn een ideale vertrekbasis voor de uitwerking en invulling van het nieuwe fonds.</p>
Relevantie EU-doelstellingen voor Vlaanderen	<p>Visienota EU</p> <ul style="list-style-type: none"> • “De Europese gedachte heeft nood aan een relance en de EU heeft nood aan herbronning, hervorming en kritische zelfreflectie. De Vlaamse Regering wil bijdragen aan een vernieuwde en gedeelde visie, die burgers terug perspectief biedt. De EU kan zelf mee de verandering inzetten en ondersteunen, maar ze moet van onderuit worden opgebouwd.” • De Vlaamse Regering stuurt in eerst instantie niet aan op een grote institutionele hervorming of wijziging van de verdragen. Ze vraagt dat nu prioritair werk wordt gemaakt van een Unie die het vertrouwen herstelt van de burgers, grotere legitimiteit nastreeft door de dialoog aan te gaan met de parlementen van de lid- en deelstaten en burgers, ondernemingen en kennisinstellingen vertrouwen geeft. • “De Unie mag in geen geval uitgroeien tot een culturele eenheidsworst. We moeten wel verder inzetten op het creëren van verbondenheid binnen de EU, dit moet van onderen uit worden aangemoedigd via stedenbanden en jumelages, culturele samenwerking en uitwisselingsprogramma's. Verder zijn er ook nog de grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden die de verbondenheid binnen Europa zeker kunnen aanzwengelen, en dat in alle mogelijke beleidsdomeinen . • “De Vlaamse Regering wil zich engageren om politieke bijdragen te leveren tot het debat over de vernieuwing van de EU. Dergelijke hervorming moet ook van onderen uit gebeuren. De burgers moeten meer betrokken worden en er moet worden geluisterd naar haar verwachtingen, kritiek, angsten en hoop. Kritiek moet met rationele argumenten beantwoord worden, dat is de uitdaging van elke politicus op alle beleidsniveaus die zijn kiezers en de Europese Unie ernstig neemt. • “Tegelijk moet er ook worden gewerkt aan een EU-burgerschap, gebaseerd op de gedeelde Europese waarden. Het Europees integratieproject mag niet louter het interesseveld zijn van een beperkt deel van de bevolking dat er professioneel mee bezig is. Al in

	<p>de schoolbanken moet de burger er mee in contact komen, zodat zij/hij zich de fundamenteën van de Europese Unie eigen kan maken.”</p> <ul style="list-style-type: none"> Op 22 juni 2018 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van bestuursdecreet definitief goed. Het ontwerp is nu in behandeling bij het Vlaams Parlement. Dit bestuursdecreet bevat bepalingen ter versterking van de democratie en de participatie van de burgers aan het beleid
Geschiktheid van de beleidsopties voor Vlaanderen	De geschiktheid kan pas ingeschat worden wanneer het voorstel aangenomen wordt
Verwachte effecten van het initiatief in Vlaanderen	De verwachte effecten kunnen pas ingeschat worden wanneer het voorstel concreter wordt ingevuld en aangenomen wordt. Financiering en opleiding, mogelijks ook een uitbreiding van het bestaande contactpunt Vlaanderen Europa voor de Burger. Het contactpunt begeleidt subsidieaanvragers met advies en ondersteuning en maakt het programma lokaal kenbaar

BETROKKENHEID VAN DE VLAAMSE BELANGHEBBENDEN

Vlaamse belanghebbenden	Steden, gemeenten, provincies en maatschappelijke organisaties, waaronder verenigingen en netwerken, vakbonden, denktanks, universiteiten, musea en andere culturele organisaties.
Consultatie van de Vlaamse belanghebbenden	Via de website https://cjsm.be/cultuur/themas/internationaal-cultuurbeleid/subsidies/europa-voor-de-burger-vlaanderen-ecp worden de Vlaamse belanghebbenden geïnformeerd en begeleid naar het Europese consultatieportaal.
Door de Vlaamse belanghebbenden verwachte effecten	

EERSTE VLAAMSE STANDPUNTBEPALING

<p>Het Vlaamse standpunt kan pas bepaald worden wanneer er een meer inhoudelijke invulling van het Europa voor de Burger-programma wordt voorgesteld.</p> <p>Het is tot op vandaag moeilijk om sterke projecten aan te trekken omdat het budget niet in balans is met het aandeel projectvoorstellen en omdat de projecten aan zeer specifieke eisen moeten voldoen. Europa voor de Burger is desondanks wel min of meer tot sterk merk uitgegroeid, dus waarom logica niet omdraaien en Europa voor de Burger gebruiken als overkoepelende naam voor het nieuwe programma zodat het geen vaag containerbegrip wordt en het moeilijk maakt om mensen te stimuleren om projectvoorstellen in te dienen. Europa voor de Burger heeft tot doel Europa dicht bij de burger te brengen maar door het onder een vaag programma 'rechten en waarden' te brengen, kan dit het tegenovergestelde effect hebben.</p> <p>Vlaanderen laat optekenen dat de thema's binnen het Europa voor de Burger programma relevant en actueel blijven. Het beleidsdomein 'Jeugd' kan naast het beleidsdomein 'Onderwijs' deze Europese waarden en identiteit laten doorstromen. Binnen de actie 'democratisch engagement en burgerparticipatie' (ook op lokaal niveau) zijn de prioritaire thema's: begrijpen van en debatteren over euroscepticisme, solidariteit in tijden van crisis, bestrijden van stigmatisering van 'immigranten', het opbouwen van 'counter narratives' om de interculturele dialoog en wederzijds begrip te bevorderen en het debatteren over de toekomst van Europa.</p>
--

In het nieuwe programma zou er ook rekening gehouden moeten worden met digitale mogelijkheden of innovatieve aspecten van projecten. De implementatie van het nieuwe bestuursdecreet (in behandeling bij het Vlaams Parlement) biedt eveneens mogelijkheden voor een actiever burgerschap met inbegrip van meer en betere participatie en consultatie.

Er is grote nood aan meer zichtbaarheid en kenbaarheid wat o.a. blijkt uit de mid-term evaluatie. Burgerschap komt nu in het nieuwe voorstel niet uitdrukkelijk voor, het Europees herdenken ook niet. Dat zijn toch belangrijke subsidielijnen, thema's voor het verankeren van de Europese waarden. De rol van het contactpunt zou nog sterker mogen worden benadrukt. Het is misschien ook wel een goede suggestie om verkozen politici nauwer te betrekken bij het programma waarbij ze ervaring kunnen uitwisselen en van elkaar kunnen leren met andere woorden het uitwisselen van kennis wordt over de drempel van de projecten getild en opengetrokken naar politici.

REACTIE VANUIT VLAANDEREN OP DE EUROPESE CONSULTATIE

Openbare raadpleging, routekaart, aanvangseffectbeoordeling en/of effectbeoordeling	Vlaanderen heeft niet deelgenomen aan de openbare raadpleging
---	---

EERSTE SUBSIDIARITEITSINSCHATTING

1. *Bevoegdheid van de Europese Unie*

Het voorstel is gebaseerd op artikel 16, lid 2, artikel 19, lid 2, artikel 21, lid 2, artikel 24, artikel 167, lid 5, en artikel 168 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

2. *Evaluatie van de subsidiariteitstoets van de Europese Commissie*

De bevordering en bescherming van waarden vereist mechanismen voor grensoverschrijdende samenwerking en netwerk mogelijkheden. Doorgaans zijn de lidstaten afzonderlijk hiertoe niet in staat.

3. *Eerste subsidiariteitsinschatting*

Positief.

+++